

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm
2026-05-18

Vår referens
Olivia Karlsson

Dnr
FI2025/02353

Remissyttrande

Ökad och rättvis tillgång till data – kompletterande bestämmelser till EU:s dataförordning (SOU 2025:118)

Företagarna har getts möjlighet att avge remissyttrande om det angivna betänkandet. Nedan följer våra huvudsakliga synpunkter.

Förslaget i korthet

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå de nationella lagändringar som krävs för att anpassa svensk rätt till EU:s dataförordning (förordning (EU) 2023/2854) (Dataförordningen). Dataförordningen är en central del av EU:s datastrategi och syftar till att skapa enhetliga och rättvisa regler för tillgång till och användning av data inom EU. Målet är att stimulera innovation och konkurrenskraft genom att ge användare av uppkopplade produkter större kontroll över den data som genereras, skapa rättvisa villkor för datadelning mellan företag, underlätta byten mellan olika leverantörer av databehandlingstjänster (t.ex. molntjänster) samt möjliggöra för offentliga organ att begära data från företag vid exceptionella behov, som exempelvis allmänna nödlägen. Genom förordningen vill EU stärka EU:s dataekonomi och främja en konkurrenskraftig datamarknad.

Eftersom EU-förordningen är direkt tillämplig i Sverige, fokuserar SOU:n på de delar där medlemsstaterna måste eller får införa nationella kompletteringar, såsom tillsyn, sanktioner och tvistlösning. Utredningen presenterar en rad förslag, som samlas i en ny lag (lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataförordning) och en ny förordning (förordning med kompletterande bestämmelser till EU:s dataförordning). Därtill föreslås förändringar i förordningen (2007:951) med instruktion för Post- och telestyrelsen, förordningen (2016:602) om finansiering av Post- och telestyrelsens verksamhet och lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Konkret föreslår utredning bland annat att Post- och telestyrelsen (PTS) blir den enda behöriga myndigheten i Sverige, införandet av ett sanktionssystem med sanktionsavgifter, anmärkning och vite, införandet av certifierade tvistlösningsorgan samt uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sektorsansvariga beredskapsmyndigheter för att offentliga organ ska kunna använda möjligheten att begära data vid kriser. Vidare föreslås att PTS får i uppdrag att inrätta en så kallad regulatorisk testverksamhet (sandlåda). Där kan företag i en kontrollerad miljö testa nya tekniska lösningar, avtalsvillkor eller affärsmodeller för att se hur de fungerar i praktiken och om de är förenliga med regelverket.

Parallellt med den svenska processen har EU-kommissionen i november 2025 lagt fram ett förslagspaket ("Omnibus VII") som bland annat föreslår att dataförordningen ska ändras. Detta kan

komma att påverka den slutliga svenska lagstiftningen. Kommissionens förslag ska förhandlas innan den kan beslutas och träda i kraft, och utredningen har inte haft möjlighet att beakta påverkan av kommande beslut i utredningen.

Företagarnas inställning

Företagarnas övergripande synpunkter

Vi välkomnar de övergripande målen med EU:s dataförordning. Att göra data mer tillgänglig har potential att stimulera innovation och ge mindre företag möjlighet att utveckla nya tjänster och konkurrera med större aktörer som idag låser in värdefull data. Principerna om att stärka användarens kontroll över sin data och att införa mer rättvisa avtalsvillkor är fundamentala för en fungerande och rättvis marknad.

Vi vill särskilt framhålla att vi är mycket positiva till utredningens ambition att, i enlighet med sina direktiv, minimera den administrativa bördan för företag och beakta vikten av att underlätta för svenska företag, särskilt små och medelstora företag (SME), att följa de nya reglerna utan att skapa onödiga hinder för innovation och tillväxt. För att denna potential ska kunna realiseras fullt ut för SMEs krävs dock vissa justeringar och förtydliganden i det fortsatta lagstiftningsarbetet. I detta yttrande vill vi därför lyfta fram både de förslag vi ser som särskilt positiva och de områden där vi ser ett behov av vidare analys och justering för att säkerställa att lagstiftningen blir så effektiv och ändamålsenlig som möjligt.

Särskilt positiva aspekter av utredningens förslag

Företagarna vill inledningsvis lyfta fram ett antal förslag i utredningen som vi anser är väl avvägda och har stor potential att främja innovation och förenkla för företag.

En samlad tillsynsmyndighet: Att regeringen utsett Post- och telestyrelsen (PTS) som enda behörig myndighet fram till 2026, och att utredningen föreslår att myndigheten även för tiden efter 2026 ska inneha uppdraget, är mycket välkommet, särskilt när dataförordningen tillät medlemsstater att utse flera myndigheter. En "enda väg in" minskar den byråkratiska bördan och risken för motstridiga tolkningar. Det är nu av yttersta vikt att PTS får ett tydligt uppdrag och tillräckliga resurser att utveckla en handfast, praktisk vägledning som är direkt anpassad för småföretagens unika förutsättningar och behov. Vägledningen måste även ta hänsyn till komplexiteten i regelverket och samspelet med GDPR och annan lagstiftning som skapar osäkerhet.

Regulatorisk testverksamhet ("sandlåda"): Vi anser att förslaget om att PTS ska kunna inrätta en regulatorisk testverksamhet är utredningens mest framåtsyftande och positiva förslag. För innovativa småföretag är rättslig osäkerhet ett av de största hindren. Att i en kontrollerad miljö kunna testa nya datadrivna affärsmodeller i dialog med tillsynsmyndigheten, utan risk för omedelbara sanktioner, kommer att sänka trösklarna och stimulera Sveriges innovationskraft.

Certifierade tvistlösningsorgan: Tillgång till snabb och kostnadseffektiv tvistlösning är en kärnfråga för våra medlemmar. Förslaget om certifierade tvistlösningsorgan är därför ett utmärkt initiativ för att undvika dyra och långdragna domstolsprocesser. För att detta ska få avsedd effekt måste certifieringsprocessen dock verkligen säkerställa att dessa organ är genuint lättillgängliga och har en prissättning som är rimlig även för de allra minsta företagen.

Stärkt rätt till domstolsprövning: Utredningen identifierar en central rättssäkerhetsproblematik i svensk rätt i förhållande till EU:s dataförordning. Problemet kretsar kring artikel 39.2 i förordningen, som ger enskilda och företag rätt till ett "effektivt rättsmedel" om den behöriga myndigheten underlåter att vidta åtgärder med anledning av ett klagomål. Utredningen konstaterar att enligt svensk praxis är ett beslut från en myndighet att inte inleda en utredning eller vidta åtgärder efter ett klagomål normalt inte överklagbart. För att lösa denna konflikt föreslår utredningen dels att införa en uttrycklig rätt att överklaga den behöriga myndighetens beslut att inte vidta åtgärder till allmän

förvaltningsdomstol, dels införa en bestämmelse om att den som klagar ska underrättas om beslutet och hur man överklagar. Företagarna ser mycket positivt på att utredningen denna lösning. Genom detta möjliggörs exempelvis att ett företag som lämnat in ett klagomål till PTS – till exempel för att en stor tillverkare vägrar att dela med sig av data – får en lagstadgad rätt att överklaga till domstol om PTS beslutar att inte göra någonting åt saken. Detta är ett viktigt steg för att stärka rättssäkerheten för enskilda företag och säkerställer att Sverige lever upp till EU-rätten och Europa-rättens krav.

Områden som kräver vidare analys och justering

För att lagförslaget ska nå sin fulla potential och undvika oavsiktliga negativa konsekvenser för småföretagen, vill Företagarna peka på ett antal områden som bör bli föremål för ytterligare analys och justering i det fortsatta arbetet.

Konsekvensutredningens brister: Vi vill understryka Regelrådets bedömning att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar och att redovisningarna av delasppekterna berörda företag och påverkan på företagets kostnader och intäkter är bristfälliga. Därmed har konsekvensutredningen betydande brister gällande påverkan på företagets kostnader. För att lagstiftningsprocessen ska vila på en stabil grund är det nödvändigt med en mer gedigen och kvantifierad analys av de administrativa kostnader som förslagen medför, särskilt för mikroföretag och småföretag.

Den samlade administrativa bördan: Utredningen identifierar själv att förordningen kommer att medföra nya processer för datadelning, avtalshantering och säkerhetsrutiner. Vi vill understryka att den samlade effekten av dessa krav riskerar att bli mycket betungande. För ett litet företag utan egen juridisk expertis kan behovet av att anlita externa konsulter för att säkerställa regelefterlevnad bli en betydande kostnadspost. Det behövs därför ett större fokus på stödjande insatser, vägledningar och förenklade processer.

Sanktionssystemets proportionalitet: Dataförordningen kräver att medlemsstaterna inför sanktioner som är effektiva, proportionella och avskräckande. Förordningen ger flexibilitet genom att specificera att sanktioner inte enbart behöver vara ekonomiska, utan även kan bestå av varningar, reprimander eller förelägganden. I övrigt lämnas utformandet av sanktionssystemet till stor del till medlemsstaterna själva, varför detta är en av utredningens mest centrala delar. Att det föreslås att införa möjligheten för PTS att meddela en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser är en bra och proportionerlig åtgärd. Det är viktigt att systemet möjliggör flexibilitet och att misstag eller mindre brister inte automatiskt leder till kännbara ekonomiska sanktioner. Vi välkomnar därför uttryckligen förslaget att anmärkning ska kunna användas när detta kan anses tillräckligt. Däremot ser vi med viss oro på det föreslagna sanktionstaket om 40 miljoner kronor då ett så högt maxbelopp riskerar att verka avskräckande på innovationsviljan hos små och medelstora företag. Som utredningen själv noterar kan ett fast takbelopp drabba mindre företag oproportionerligt hårt jämfört med omsättningsbaserade sanktioner. Därför anser vi att det tydligare måste framgå i lagtext eller förarbeten att en sanktionsavgift primärt ska baseras på företagets storlek, omsättning och ekonomiska bärkraft. Även om det är positivt att utredningen nämner att hänsyn ska tas till omsättning, behöver denna proportionalitetsprincip förtydligas för att ge mindre företag nödvändig förutsebarhet och rättssäkerhet. Samtidigt instämmer vi i bedömningen att överträdelser inte bör kriminaliseras.

Rätten till ett effektivt rättsmedel: Som nämnts välkomnar vi den föreslagna utökade rätten att överklaga. För att detta rättsmedel ska vara genuint effektivt måste det dock vara praktiskt och ekonomiskt möjligt att använda. Dagens ordning i förvaltningsprocessen, där en vinnande part som huvudregel får stå för sina egna rättegångskostnader, skapar en oacceptabelt hög tröskel för små och medelstora företag. Den ekonomiska risken kan avskräcka företag från att driva sitt ärende, även när de har rätt i sak, vilket urholkar själva innebörden av ett "effektivt rättsmedel". Vi anser därför att regeringen i ett bredare sammanhang måste utreda hur småföretags tillgång till rättvisa kan stärkas, exempelvis genom ändrade regler för kostnadsersättning.

Offentliga organs tillgång till data: Företagarna förstår det allmännas behov av att i undantagsfall, såsom vid ett allmänt nödläge, kunna få tillgång till data från näringslivet. Vi vill dock betona att skyddet för företagshemligheter och konkurrenskraft alltid måste vara av yttersta vikt, och vill understryka behovet av strikta och snäva definitioner av vad som utgör ett "exceptionellt behov". Vidare är det rimligt att företag ersätts för de administrativa kostnader och den arbetsinsats som uppstår vid ett utlämnande av data, eftersom detta sker för det allmännas räkning. Detta är även en princip som erkänns i artikel 20 i Dataförordningen. När det gäller ersättning noterar vi utredningens slutsats att dataförordningen kräver att medelstora och stora företag kostnadsfritt ska tillgängliggöra data vid ett allmänt nödläge. Samtidigt vill vi framhålla den viktiga principen att enskilda aktörer inte ensamma ska bära de ekonomiska bördorna av åtgärder som vidtas i hela samhällets intresse. Även om en datahållare inte tvingas avstå sin data permanent, uppstår en administrativ kostnad och en arbetsinsats vid varje utlämnande. Utredningen pekar själv på möjligheten till frivilliga ersättningsarrangemang. För att denna möjlighet inte ska urholkas och för att skapa förutsägbarhet, anser Företagarna att det bör vara en tydlig nationell policy att företag som bistår det allmänna i en krissituation ska kompenseras. Ersättningen bör som ett minimum täcka de direkta och indirekta kostnader som uppstår. Vidare, att data bedöms vara av sådan betydelse att de motsvarar ett "exceptionellt behov" för en offentlig aktör, bekräftar att datan har ett påtagligt värde. Detta värde bör också reflekteras i ersättningen, särskilt när användningen kan ha kommersiella inslag eller ersätter tjänster som det offentliga annars hade behövt upphandla. Vi uppmanar därför regeringen att utreda hur en nationell modell för skälig och förutsägbar kompensation kan utformas, även inom ramen för dataförordningens regler.

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna

Olivia Karlsson
Näringspolitisk expert
Företagarna